

LOGISTIKA INDUSTRIYASINING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI

Maxmudov Samariddin Baxriddinovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Moliya bozori va sug'urta ishi" kafedrasida PhD dotsenti

email: s.mahmudov@tsue.uz

ARTICLE INFORMATION	ABSTRACT
Volume: 1 Issue: 9 DOI: https://doi.org/10.55439/INSURE/vol1_iss9/a10	Ushbu maqolada milliy iqtisodiyotda logistika industriyasining ahamiyati, xalqaro bozorlarga kirish imkoniyatlari, logistik xarajatlarni kamaytirish va raqobatbardoshlikni oshirish masalalari ko'rib chiqilgan. Samarali logistika zanjirlarni ishlashi va bozor talablariga zudlik bilan javob berish imkoniyati hamda bugungi iqtisodiy munosabatlarda logistika infratuzilmasining ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, logistika industriyasi orqali iqtisodiy barqarorlik, samaradorlikni oshirish hamda tashqi savdoni qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari ishlab chiqilgan. YAIM, eksport, import, logistika industriyasi, logistika infratuzilmasi, iqtisodiy o'sish, global raqobatbardoshlik, tashqi savdo, yetkazib berish tizimining boshqaruvi, transport infratuzilmasi, Logistika samaradorligi.
KEYWORDS	

Kirish (Introduction/Введение)

Jahon savdosining uzluksiz o'sishi logistika industriyasining tashqi savdoni qo'llab-quvvatlovchi tuzilmalarning samaradorligiga bog'liq. Tijorat faoliyatini qo'llab-quvvatlashda logistikaning ajralmas roli qaramay, odatda savdo amaliyotchilari tomonidan tahlil va savdo siyosati tadqiqotlarining past darajasi mavjud.

Xalqaro savdoni osonlashtirishdan tashqari, transport va logistika xizmatlari mintaqaviy iqtisodiyotni kengaytirish va yaxshilash uchun juda muhimdir. Rivojlanmagan logistika infratuzilmasi hamda operatsion tartib-qoidalar global savdo integratsiyasiga jiddiy to'siq bo'lishi mumkinligi sababli, logistika xizmatlarining sifati va samaradorligi xalqaro savdo uchun muhim bo'lishi kelmoqda [1,2].

Aksincha, liberallashtirilgan iqtisodiy iqlim bilan birgalikda savdo bilan bog'liq takomillashtirilgan logistika savdo hajmini oshirishi va ishlab chiqarish tarqatish jarayonlari uchun keng ko'lamli iqtisodiy tejash imkonini beradi [3].

Logistika xizmatlari mahalliy iqtisodiyot doirasida tarmoq aloqalarini ta'minlab kelmoqda. Shuningdek, u ichki iqtisodiyotni xalqaro iqtisodiyot bilan bog'laydi. Mahalliy iqtisodiyotning bir-biriga bog'liq bo'lgan turli ishlab chiqarish tarmoqlari (qishloq xo'jaligi, ishlab chiqarish, qishloq xo'jaligi, turizm va boshqalar) samarali transport va logistika tizimlari orqali mustahkamlanadi, chunki ishlab chiqaruvchilarning maqsadlaridan biri o'z tovarlarini iste'molchilarga minimal vaqtda iqtisodiy jihatdan samarali tarzda xavfsiz tashish hisoblanadi [4].

O'sib borayotgan yuk oqimlari global, mintaqaviy va mahalliy miqyosdagi iqtisodiy tizimlardagi zamonaviy o'zgarishlarning asosiy tarkibiy qismi bo'lib kelmoqda. Ushbu o'zgarishlarni ko'rib chiqish ulami nafaqat miqdoriy, balki tarkibiy jihatdan istiqbolda amalga oshirilishda logistik industriyasining ahamiyatini yanada zarurat tug'dirmoqda.

Strukturaviy o'zgarishlar asosan ishlab chiqarish geografiyasi bilan ishlab chiqarish tizimlarini o'z ichiga oladi, operatsion o'zgarishlar esa asosan taqsimot geografiyasi bilan yuk tashishga tegishli jarayondir [5].

Shuningdek, logistik elementlarda asosiy savol yuk tashishning tabiati, kelib chiqishi va manzilida emas, balki bu yuklarning qay darajada harakatlanishidir.

Logistika industriyasi tovarlar va xizmatlarning samarali harakatini osonlashtirish orqali mamlakat iqtisodiyotida muhim ahamiyatga ega. Xorijiy tadqiqotlarga ko'ra yuqori sifatli logistika sanoati rivojlanishining

iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatib, yuqori sifatli iqtisodiy rivojlanishga erishish uchun sanoat tuzilmalari bilan strategik moslashish zarurligini ta'kidlaydi [6,7,8].

Global miqyosda logistika sanoati globallashtirish tendentsiyalarini aks ettirmoqda, xalqaro iqtisodiy jarayonlar va savdo munosabatlarga ta'sir qilish fonida, COVID-19 pandemiyasi sohaning biznes samaradorligi va global savdo oqimini saqlashdagi muhimligini ta'kidlamogda [9,10].

Hususan, Xitoyda logistika sanoati yalpi ichki mahsulot va ish o'rinlarini yaratishga katta hissa qo'shadigan milliy iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlovchi strategik tarmoq sifatida belgilangan [10,11]. Umuman olganda, logistika sanoatining ahamiyati uning iqtisodiy o'sishni ta'minlash, bandlik imkoniyatlarini yaratish va global savdo dinamikasini oshirishga xizmat qilmoqda.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. (Literature review, Анализ литературы).

Logistika industriyasining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati bo'yicha ko'plab xorijlik va mahalliy olimlarning dolzarb mavzusi bo'lib kelmoqda hamda ushbu soha bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, logistika industriyasi rivojlanishi mamlakatning makroiqtisodiy ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir qilgan.

Logistika sanoati tovarlar va xizmatlarning samarali harakatini osonlashtirish va pirovardida iqtisodiy o'sishga hissa qo'shish orqali mamlakat yalpi ichki mahsulotida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Taniqli xorijlik iqtisodchi olim Y.K. Saxena o'z tadqiqotlarida Hindistonda logistika sektori YAIMning 5% ni tashkil qiladi va har yili milliardlab tonna tovarlarni qayta ishlovchi aholining muhim qismini ish bilan ta'minlashini ta'kidlagan [12].

H. Nguyenning tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, logistika samaradorligi indeksi (LPI) yalpi ichki mahsulotning o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan va iqtisodiy rivojlanishda logistikaning muhimligini alohida ta'kidlagan [13].

K. Sharipbekovaga ko'ra logistika samaradorligi nafaqat iqtisodiy o'sishga ta'sir qiladi, balki mamlakatlarning umumiy raqobatbardoshligiga ham hissa qo'shadi va logistika sektorining global miqyosda iqtisodiy taraqqiyotni boshqarishdagi muhim rolini ko'rsatadi [14].

D. Vasylyukovskiy va boshqalarga ko'ra xalqaro logistikaning rivojlanishi globallashtirish sharoitida ham muhim ega, chunki u jahon

savdo-iqtisodiy munosabatlariga ta'sir ko'rsatib, logistikaning makroiqtisodiy rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligini ifodalaydi. Olimning tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, COVID-19 pandemiyasi logistika sanoatiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatib, makroiqtisodiy rivojlanishiga hamda savdo ko'rsatkichlariga ta'sir ko'rsatgan [15].

Shuningdek, Pandemiya onlayn-tijoratga bo'lgan talabni oshirib, biznes samaradorligini saqlash va o'z vaqtida yetkazib berishni ta'minlash uchun ishonchli transport kompaniyalari muhimligini ta'kidlangan.

Wang va boshqalar. Xitoy sanoat assotsiatsiyasi jadvalidan foydalangan holda Xitoyning logistika sanoatining iqtisodiy ta'sirini tahlil qilgan va ushbu tadqiqot kelajakda Xitoyning logistika sanoati siyosatini ilgari surish uchun yordam berdi..

Xinyue, Tian va boshqalarining tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Xitoyning logistika sanoatining ishlab chiqarishni rag'batlantirish ko'effitsienti 2,7956, chiziqli hamkorlik ko'effitsienti esa 4,6270 bo'lib, mamlakatning logistika sanoati milliy iqtisodiyotni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlovchi asosiy strategik soha ekanligini aniqlangan [16].

S. Sezer va boshqalarning tadqiqotlarida transport va aloqaning logistika o'zgaruvchilari 34 OECD mamlakatida iqtisodiy o'sishga qay ta'sir qilganini o'rganib chiqdilar va OECD mamlakatlarida jon boshiga daromadning oshishiga logistika sanoatini tashkil etuvchi transport sanoati o'zgaruvchilari va aloqa sanoati o'zgaruvchilari ta'sirini aniqlagan [17].

Tadqiqot natijalariga ko'ra Davlatlarning iqtisodiy o'sish va rivojlanish darajasini tushunishga imkon beradigan eng muhim elementlar manfaatdor mamlakatning iqtisodiy ko'rsatkichlari hisoblanadi. Bu ko'rsatkichlar qanchalik ijobiy va yuqori qiymatlarga ega bo'lsa, ular xalqning iqtisodiy, ijtimoiy, psixologik va madaniy tuzilishiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

Admir Muslija va boshqalar logistika sektori-hukumat iste'mol o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni global darajadagi yetti yirik (G7) iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlar misolida o'rgangan.

Olimlarning tadqiqot natijalariga ko'ra logistika sektori havo yuklaridan foydalangan holda yaqinlashtirilgan yanada jozibador ekanligi, bu G7 davlatlarining transportdan tezroq va samaraliroq foydalanish tendentsiyasiga ijobiy korrelyatsiyani nomoyon qilgan [18].

Nagehan Uca va boshqalar ilmiy ishlanmalarida yalpi ichki mahsulot (YalM) va logistika samaradorligi indeksi (LPI) o'rtasidagi bog'liqlik va LPI tarkibiy qismlarining YalMga ta'sirini tahlil qilgan. Olimlar, logistika sanoati ishlab chiqarish va iste'mol sohalari o'rtasida mahsulot, xizmatlar va ma'lumotlar oqimini rejalashtirish, qo'llash va nazorat qilish bilan bog'liqligini ta'kidlagan [19].

Yongming Pan va boshqalarning tadqiqotlariga ko'ra Xitoyning logistika sanoatining rivojlanishi va ishlash samaradorligi rivojlangan mamlakatlar va boshqa BRIC davlatlaridan ancha orqada ekanligini, hatto dunyoning o'rtacha darajasidan ham orqada ekanligini ko'rsagan.

Olimlarning tadqiqot natijaliga ko'ra mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishi va iste'mol shakllarining o'zgarishi, ayniqsa onlayn-do'konlarning jadal rivojlanishi bilan mamlakatda logistika sanoati keskin rivojlanishiga olib kelgan. Shunga qaramay, logistika korxonalari xizmat narxining yuqoriligi, raqobatning yo'qligi va boshqalar kabi ba'zi muammolarga duch kelgan [20,21].

Tadqiqotni amalga oshirishda foydalanilgan usullar (Methods/Методы).

Tadqiqotda ilmiy abstraksiyalash, guruhlash, qiyoslash, retrospektiv va istiqbolli, empirik tahlil va boshqa uslublardan foydalanildi. Maqolada ilmiy abstraksiyalash usuli yordamida logistika industriyasining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati asoslandi. Shuningdek, logistika industriyasining mamlakat YalMidagi ulushi boyicha iqtisodiy tahlil usullaridan foydalangan holda emitasyon model ishlab chiqilgan.

Olingan natijalar (Results/Результаты).

Olib borilgan tahlillar natijasida milliy iqtisodiyotda logistika industriyasining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni ta'sirini kelgusi yillardagi istiqbolli o'sish dinamikasi ko'rsatib berilgan. Shu bilan birga, logistika sanoatining rivojlanishiga to'siq bo'layotgan holatlar hamda ularni bartaraf etish yo'llari asoslab berilgan.

Tahlillar (Analysis/Анализ).

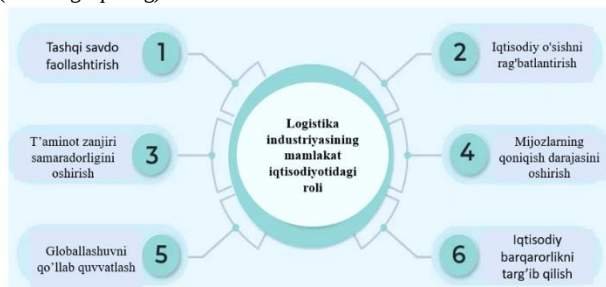
Xorijiy tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki logistika industriyasi, mamlakat iqtisodiy real sektorida muhim ahamiyat kasb etib, savdoni osonlashtirish, tovarlarning samarali harakatini ta'minlash va umumiy iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi. U turli xil iqtisodiy tarmoqlarning uzluksiz ishlashi uchun zarur bo'lgan elementlar xususan,

transport, omborxona, inventarizatsiya va axborotni boshqarish kabi keng ko'lamli faoliyatni o'z ichiga oladi.

Bugungu kunda logistika sohasi tovarlar va xizmatlarning narxidan tortib biznesning jahon bozoridagi raqobatbardoshligiga ta'sir qilmoqda. Logistika industriyasining iqtisodiy jihatdan ahamiyati tashqi savdo, tashuvlar va umumiy iqtisodiy o'sishga ta'sir qiluvchi turli tarmoqlarni qamrab oladi.

Tashqi savdoni osonlashtirish, ta'minot zanjiri samaradorligini oshirish, globallashuvni qo'llab-quvvatlash, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, mijozlar ehtiyojini qondirish, eksport- import hajmini oshirish va barqarorlikni rag'batlantirishdagi roli uning muhim iqtisodiy ahamiyatini ifodalaydi [22,23].

Logistika sohasiga investitsiya kiritish va uni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berish barqaror iqtisodiy o'sishga, raqobatbardoshlikka va farovonlikka erishish uchun zarur. Bugungu kunda logistika industriyasining mamlakat iqtisodiyotidagi asosiy roli quyida keltirilgan (1-rasmga qarang).

1-rasm. Logistika industriyasining mamlakat iqtisodiyotidagi roli.¹

Yuqoridagi 1-rasmga ko'ra logistika industriyasi tovarlarni ishlab chiqaruvchilardan iste'molchilarga o'z vaqtida va tejamli yetkazib berishni ta'minlash orqali ichki va tashqi savdoni amalga oshirish imkonini beradi. Samarali logistika tizimlari transport xarajatlarini kamaytiradi, kechikishlarni kamaytiradi va ta'minot zanjirlarining ishonchligini oshiradi. Bu mijozlar talablarini qondirish va bozordagi mavqei saqlab qolish uchun o'z vaqtida yetkazib berishga tayanadigan korxonalar uchun juda muhimdir.

Logistika sanoati ta'minot zanjiri samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ilg'or texnologiyalar va strategik rejalashtirish orqali logistika provayderlari yo'nalishlarni optimallashtirish, inventarizatsiyani boshqarish va operatsiyalarni soddalashtirish mumkin. Bu korxonalar uchun xarajatlarni sezilarli darajada tejashga va samaradorlikni oshirishga olib keladi.

Logistika sanoati globallashuvni qo'llab-quvvatlash uchun juda muhimdir.

U tovarlarni chegaralar orqali tashish uchun zarur bo'lgan infratuzilma va xizmatlarni taqdim etish orqali mamlakatlarga xalqaro savdoda ishtirok etish imkonini yaratadi. Samarali logistika tarmoqlari mamlakatlarga o'zlarining qiyosiy afzalliklaridan foydalanishga, o'z mahsulotlarini jahon bozorlariga eksport qilishga, zarur tovarlar va xom ashyolarni import qilishga yordam beradi.

Logistika sanoati iqtisodiy o'sishning muhim omili hisoblanadi. Bu yuk mashinalari haydovchilari va ombor ishchilaridan logistika menejerlari va axborot texnologiyalar mutaxassislarigacha bo'lgan turli malaka darajalarida ko'plab bandlik imkoniyatlarini yaratadi. Shuningdek, portlar, aeroportlar, avtomobil yo'llari va omborxonalar kabi logistika infratuzilmasiga investitsiyalar ulanish va foydalanish imkoniyatini yaxshilash orqali iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi.

Mijozlarning qoniqishi biznes muvaffaqiyatining asosiy omili bo'lib, logistika sanoati bu borada muhim rol o'ynaydi. Samarali logistika operatsiyalari mahsulotlarni mijozlarga to'g'ri va o'z vaqtida etkazib berishni ta'minlaydi, ularning kutganlariga javob beradi yoki oshib ketadi. Murakkab kuzatuv va yetkazib berish tizimlari mijozlarga ularning buyurtmalari haqida real vaqt rejimida axborot beradi, shaffoflik va ishonchni oshiradi.

Logistika sanoati barqarorlikka va uning atrof-muhitga ta'sirini kamaytirishga tobora ko'proq e'tibor qaratmoqda. Yoqilg'i tejaydigan transport vositalaridan foydalanish, etkazib berish yo'nalishlarini optimallashtirish va energiyani tejaydigan saqlash echimlarini joriy qilish kabi yashil logistika amaliyotlarini qo'llash orqali sanoat uglerod izini sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

Shuningdek, logistika industriyasi mamlakat makroiqtisodiy jaryonlarning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, savdoni kengaytirish, ta'minot zanjiri samaradorligini oshirish, globallashuvni qo'llab-quvvatlash, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, mijozlar ehtiyojini qondirish va barqarorlikni rag'batlantirishni o'z ichiga olgan ko'p qirali rol o'ynaydi. Iqtisodiy jaryonlar integratsiyalashishda, samarali va innovatsion logistika tizimlarining ahamiyati tobora ortib boradi.

Logistika industriyasining mamlakat makro iqtisodiy ko'rsatkichlarida muhim ahamiyat kasb etmoqda (1-jadvalga qarang).

1-jadval

Logistika xizmatlari va mamlakat makro iqtisodiy ko'rsatkichlari bo'yicha dinamik tahlil²

№	Iqtisodiy ko'rsatkichlar	2018	2019	2020	2021	2022	O'sish dinamikasi 2022-2018 yilga nisbatan % da
1	YAIM (mild dollar)	426 641	532 712,5	605 514,9	7384 25,2	896617,9	210,15
2	Tashqi savdo aylanmasi (mild AQSH dollari)	33430	41751	36256,1	42170,5	50500,3	151,06
4	Investitsiya hajmi (mild so'mda)	124231,3	195927,3	210195,1	239552,6	266240	214,30
5	Transport xizmatlari (mild so'm)	44159,4	54473,5	53662,9	67202,9	83985,6	190,18

1-jadval mal'lumotlariga ko'ra mamlakat makro iqtisodiy ko'rsatkichlari hamda logistika xizmatlarining 2018 yildan 2022-yilgacha bo'lgan davrda dinamik ko'rsatkichlari keltirilgan.

Ushbu davrda milliy iqtisodiyotda YAIM 210,15%ga, Tashqi savdo aylanmasi 151,06 %ga, investitsiya hajmi 214,30 % ga hamda transport xizmatlari 190,18 %ga o'sganligini ko'rish mumkin. Shuningdek, ushbu iqtisodiy ko'rsatkichlar tanlangan davrda muntazam o'sish tendensiyasini nomyon etgan.

Shuningdek, 2018 yildan 2022 yilgacha bo'lgan davrda quyida yalpi ichki mahsulot, tashqi savdo aylanmasi va transport xizmatlariga investitsiyalar hajmi o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni ularning o'zaro bog'liqlik dinamikasi bilan izohlash mumkin.

1. YaIMning o'sishi va transport xizmatlari:

Iqtisodiy faoliyatda YaIM o'sishi bilan iqtisodiy faoliyat kengayib, ishlab chiqarish va iste'molning oshishiga olib keladi. Ushbu faollik yuk va odamlarni tashish uchun yanada mustahkam transport xizmatlarini talab etadi. Infratuzilmaga investitsiyalar: O'sib borayotgan iqtisodiyot ko'pincha infratuzilmaga, shu jumladan transport tarmoqlariga ko'proq davlat va xususiy samoya kiritilishiga olib keladi.

Yaxshilangan infratuzilma transport xizmatlari samaradorligi va salohiyatini oshiradi. Tadbirkorlik faoliyatida korxonalar o'sib borayotgan iqtisodiyotda operatsiyalarni kengaytirishga moyil bo'lib, xom ashyo, tayyor mahsulotlarni tashish va ishchi kuchining harakatlanishiga bo'lgan ehtiyojini oshiradi.

2. Tashqi savdo aylanmasi va transport xizmatlari

Savdo hajmining o'sishi: tashqi savdo aylanmasining yuqori bo'lishi eksport va import qilinadigan tovarlar hajmining o'sishidan dalolat beradi. Bu transport xizmatlariga bevosita ta'sir qiladi, chunki bu tovarlarni ishlab chiqaruvchilardan portlarga va portlardan yakuniy manzillarga olib boradi.

Logistika infratuzilmasini optimallashtirish yuqori savdo hajmlarini samarali boshqarish uchun ushbu soha uchun investitsiya kiritishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bunga yaxshi transport tarmoqlari, omborxonalar va texnologiyaga asoslangan logistika yechimlari kiradi. Kengaytirilgan tashqi savdo mamlakatni global ta'minot zanjirlariga integratsiya qiladi, bu esa xalqaro standartlar va muddatlarga javob beradigan ishonchli va keng ko'lami transport xizmatlarini talab qiladi.

3. Investitsiyalar hajmi va transport xizmatlari

Infratuzilmani rivojlantirishda investitsiyalar hajmining oshishi asosan infratuzilmani, jumladan, yo'llar, temir yo'llar, portlar va aeroportlar kabi transport infratuzilmasini sezilarli darajada rivojlantirishga olib keladi. Ushbu rivojlanish transport xizmatlarining salohiyati va samaradorligini oshiradi. Yuqori investitsiyalar transport va logistikada avtomatlashtirish, kuzatuv tizimlari va takomillashtirilgan avtomobil parklari kabi ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish imkonini beradi, bu esa xizmat ko'rsatish sifati va ishonchligini oshiradi. Investitsiyalar, shuningdek, logistika sohasidagi salohiyatni oshirishga yo'naltiriladi, shu bilan birga, logistika bo'yicha mutaxassislarni o'qitish va uskunalarini yangilash shular jumlasidandir. Bu esa xizmatlar ko'rsatishni yaxshilashga olib keladi.

Transport infratuzilmasi va xizmatlariga investitsiyalar iqtisodiyotga multiplikativ ta'sir ko'rsatadi. Takomillashtirilgan transport xizmatlari xarajatlarni kamaytiradi va tovarlar va odamlarni tashish tezligini

oshiradi, iqtisodiy faoliyatni yanada rag'batlantiradi va YaIM o'sishiga yordam beradi.

Qayta aloqa tizimi mavjud bo'lib, unda yaxshilangan transport xizmatlari iqtisodiy o'sishga yordam beradi, bu esa o'z navbatida ko'proq investitsiyalarni jalb qiladi va savdo hajmini oshiradi, bu esa transport xizmatlarini yanada takomillashtirishni talab qiladi.

YaIMning o'sishi, tashqi savdo aylanmasi va investitsiyalar hajmi birgalikda sinergik ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiy o'sish savdoni kuchaytiradi va investitsiyalarni jalb qiladi, bu esa transport xizmatlarini yaxshilaydi. O'z navbatida, yaxshi transport xizmatlari keyingi iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlaydi, o'sish va rivojlanish tsiklini yaratadi.

2018 yildan 2022 yilgacha bo'lgan davrda yalpi ichki mahsulot, tashqi savdo aylanmasi va transport xizmatlariga investitsiyalar hajmi o'rtasidagi ijobiy bog'liqlik bu omillar o'zaro bir-birini nechoq'lik mustahkamlayotganini ko'rsatadi. Iqtisodiy o'sish transport xizmatlariga bo'lgan talabni oshiradi, transport infratuzilmasi va xizmatlariga investitsiyalar kelgusida iqtisodiy faoliyat va savdoni osonlashtiradi va rivojlanishning yaxshi tsiklini yaratadi.

Maqola bo'yicha xulosa va takliflar (Conclusions/Заключения).

Tadqiqotga ko'ra logistika industriyasining mamlakat iqtisodiyotidagi o'mi va ahamiyati o'zaro ta'sirini o'rganish uchun olib borilgan tahlillar va xulosalar natijasida quyidagi taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Logistika sanoati mamlakat iqtisodiyotida hal qiluvchi rol o'ynaydi va iqtisodiy o'sish, savdo va investitsiyalarning muhim omili sifatida ishlaydi. 2018 yildan 2022 yilgacha bo'lgan ma'lumotlar logistika sektori va yalpi ichki mahsulot, tashqi savdo aylanmasi va investitsiyalar hajmi kabi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasida sezilarli ijobiy bog'liqlikni ko'rsatadi.

1. Logistika sanoati iqtisodiy o'sishning asosiy omili bo'lib, yalpi ichki mahsulotning 210,15 foizga o'sishi shundan dalolat beradi. Samarali logistika xizmatlari tovarlar va xizmatlarning uzluksiz harakatlanishini osonlashtiradi, samaradorlikni oshiradi va korxonalarning yanada samarali ishlashiga imkon beradi.

2. Tashqi savdo aylanmasining 151,06 foizga o'sishi bilan logistika sektorining savdoni osonlashtirishdagi roli yaqqol namoyon bo'lmoqda. Ishonchli va samarali logistika xizmatlari ichki bozorlarni global ta'minot zanjirlari bilan bog'lash, mamlakat eksportining raqobatbardoshligini oshirish va muhim tovarlarning o'z vaqtida import qilinishini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

3. Investitsiyalar hajmining 214,30 foizga o'sishi logistika sektorining investorlar uchun jozibadorligini ta'kidlaydi. Transport tarmoqlari, omborxonalar va texnologiyalar kabi logistika infratuzilmasiga investitsiyalar iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash hamda mahalliy va xorijiy investitsiyalarni yanada jalb qilish uchun muhim ahamiyatga ega.

4. Transport xizmatlarining sezilarli o'sishi (190,18%) infratuzilmani uzluksiz rivojlantirish muhimligini ta'kidlaydi. Transport infratuzilmasiga investitsiyalar nafaqat iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlaydi, balki logistika xizmatlarining umumiy sifatini yaxshilaydi, xarajatlarni kamaytiradi va samaradorlikni oshiradi.

5. YaIM, savdo va investitsiyalarning o'zaro bog'liqlik o'sishi iqtisodiy rivojlanishning yaxlit xususiyatini ko'rsatadi. Logistika sanoati katalizator vazifasini o'taydi va iqtisodiyotning ishlab chiqarishdan tortib to chakana savdogacha bo'lgan turli tarmoqlariga foyda keltiradigan va barqaror iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadigan multiplikator effektini yaratadi.

6. Kuzatilayotgan ijobiy tendentsiyalar logistika sohasiga davlat siyosati va strategik investitsiyalar qo'llab-quvvatlash muhimligini ko'rsatmoqda. Infratuzilmani rivojlantirish, texnologik qabul qilish va tartibga solishni takomillashtirishga yordam beradigan siyosat logistika sanoati samaradorligi va salohiyatini yanada oshirishi mumkin.

7. Logistika sohasiga doimiy e'tibor iqtisodiy o'sishni ta'minlash va kuchaytirishi mumkin. Raqamli transformatsiyani qo'llash, ta'minot zanjiri barqarorligini oshirish va logistika xizmatlarida innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash jadallikni saqlab qolish va uzoq muddatli iqtisodiy maqsadlarga erishish uchun kalit bo'ladi.

8. Xulosa o'rinda, logistika sanoati nafaqat qo'llab-quvvatlash funktsiyasi, balki milliy iqtisodiyotning strategik tarkibiy qismidir. Uning o'sishi va rivojlanishi YaIMni oshirish, savdoni osonlashtirish va investitsiyalarni jalb qilish uchun muhim ahamiyatga ega. Logistika sohasini tan olish va unga sarmoya kiritish orqali mamlakat kelajakda mustahkam iqtisodiy ko'rsatkichlar va barqaror rivojlanishni ta'minlashi mumkin.

References:

1. DEVLIN, J., and YEE, P. (2005). "Trade logistics in developing countries: the case of the Middle East and North Africa", *The World Economy*, Vol. 28, pp. 435-456.
2. Джалилов, Ф., & Махмудов, С. (2022). МАКРОИҚТИСОДИЙ ЖАРАЁНЛАРДА ЭКСПОРТНИ БАҲОЛАШДА ИМПОРТ АМАЛИЁТЛАРИ ВА ЛОГИСТИКА ХИЗМАТЛАРИНИНГ ТАЪСИРИ. *Economics and Innovative Technologies*, 10(6), 191-202.
3. LAKSHMANAN, T. R, SUBRAMANIAN, U., ANDERSON, W. and LEAUTIER, F. (2001). "Integration of Transport and Trade Facilitation," *Directions in Development* (Washington, DC: World Bank).
4. Махмудов, С. (2022). Иқтисодий тизимда логистика соҳасининг ролини баҳолаш. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 23(4), 296-307.
5. Махмудов, С. (2022). Роль системы логистики в развитии экспорта страны. *Экономика и образование*, 23, 504-519.
6. (2023). Envisioning the Future of Indian Logistics. *International Journal For Multidisciplinary Research*, 5(2) doi: 10.36948/ijfmr.2023.v05i02.2756
7. Yan, B., Yao, B., & Zhang, C. (2023). Industrial structure, high-quality development of logistics industry and the economy. *Plos one*, 18(5), e0285229.
8. Махмудов, С. (2022). МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТДА ЭКСПОРТ ВА ИМПОРТ АМАЛИЁТЛАРИ ЭКОНОМЕТРИК ТАҲЛИЛИНИ VAR, ARDL ВА АРИМА МОДЕЛЛАРИ АСОСИДА БАҲОЛАШ: https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss3/a29. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 23(3), 184-197.
9. Dmytro, Vasylykivskiy., O.V., Yaremenko., Yaroslava, Mudra. (2022). Logistics as a mechanism of international economic processes. *Ukrains'kij žurnal prikladnoï ekonomiki*, 7(4):98-104. doi: 10.36887/2415-8453-2022-4-13
10. Махмудов, С. (2022). АНАЛИЗ ИСТОЧНИКОВ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ. *Экономика и образование*, 24(1), 344-351.
11. Xinyue, Tian., Xin-Dong, Zhang., Kihyung, Bae. (2022). An Analysis of the Economic Effects of Logistics Industry through I-O Table: Focusing on China's logistics industry. *Mullyu haghoeji*, 32(4):69-77. doi: 10.17825/klr.2022.32.4.69
12. Yogesh, Kumar, Saxena. (2022). Fast Tracking Track: A Road Map For Growing Economy of India. *Journal of Commerce and Trade*, 17(1):65-69. doi: 10.26703/jct.v17i1-11
13. Nguyen, H. (2021). The role of logistics industry in the sustainable economic development of Southeast Asian countries. *Accounting* 7(7), 1681-1688.
14. K., Sharipbekova., Zhanarys, Raimbekov. (2018). Influence of logistics efficiency on economic growth of the CIS countries. *European Research Studies Journal*, 678-690. doi: 10.35808/ERSJ/1032
15. Dmytro, Vasylykivskiy., O.V., Yaremenko., Yaroslava, Mudra. (2022). Logistics as a mechanism of international economic processes. *Ukrains'kij žurnal prikladnoï ekonomiki*, 7(4):98-104. doi: 10.36887/2415-8453-2022-4-13
16. Xinyue, Tian., Xin-Dong, Zhang., Kihyung, Bae. (2022). An Analysis of the Economic Effects of Logistics Industry through I-O Table: Focusing on China's logistics industry. *Mullyu haghoeji*, 32(4):69-77. doi: 10.17825/klr.2022.32.4.69
17. Sezer, S., & Abasiz, T. (2017). The impact of logistics industry on economic growth: An application in OECD countries. *Eurasian Journal of Social Sciences*, 5(1), 11-23.
18. Muslija, A., Cinac, D., & Šahić, A. (2021). The relationship between economic growth and logistics sector in the case of G-7 countries. *Transportation Research Procedia*, 55, 326-333.
19. Uca, N., Civelek, M. E., & Çemberci, M. (2015). The effect of the components of logistics performance index on gross domestic product: conceptual model proposal.
20. Pan, Y., & Li, Z. (2015, March). Research on the Analysis of the Cost of Logistics Enterprises——Analysis Based on the Financial Statements of 15 Logistics Listing Enterprises. In 2015 International Conference on Education Technology, Management and Humanities Science (ETMHS 2015) (pp. 52-57). Atlantis Press.
21. Khamdamov, S.-J., Kakhramonova, U., & Usmanov, A. (2024). GREEN ECONOMY AS A DRIVER OF SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN. *Страховой рынок Узбекистана*, 1(8), 64-66. https://doi.org/10.55439/INS/vol1_iss8/157
22. Maxmudov, S. (2024). O'ZBEKISTONDA EKSPORT HAJMIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI ARDL MODELI ASOSIDA EKONOMETRIK TAHLILINI BAHOLASH. *Страховой рынок Узбекистана*, 1(6), 11-15. https://doi.org/10.55439/INS/vol1_iss6/91
23. Kasimov, A. (2023). SANOAT KORXONALARINING MOLIVAVIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI STATISTIK BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI. *Страховой рынок Узбекистана*, 1(5), 37-40. https://doi.org/10.55439/INS/vol1_iss5/79..